

Vesienhoitosuunnitelmien toteutuminen metsätalouden osalta

Suomessa ja koko EU:n alueella on tavoiteltu vesipolitiikan puitedirektiivin mukaisesti pinta- ja pohjavesien hyvän tilan saavuttamista vuoteen 2015 mennessä. Vesienhoitosuunnitelmat ovat luoneet tähän uudenlaiset mahdollisuudet. Toimia vesien hyvän saavuttamiseksi ja ylläpitämiseksi on toteutettu yhteistyössä eri tahojen kanssa. Vesienhoitosuunnitelmien perusteella tiedetään varsin hyvin, mitä eri toimialojen pitää tehdä vesistöjen hyvän tilan saavuttamiseksi ja mitä nämä toimet maksavat. Vesivaroihin kohdistuvat muutokset tulevat usein vesisektorin ulkopuolelta, minkä vuoksi vesivarojen kokonaisvaltainen hallinta ja hyvä hallinto ovat tärkeitä. Vesienhoidon tulisi olla mukana kaikessa toiminnassa, joka liittyy vesistöihin. Vastuu vesien tilatavoitteiden saavuttamisesta kuuluu kaikille, jotka vaikuttavat toimillaan vesien tilaan.

Valtioneuvostossa joulukuussa 2009 hyväksytyjen vesienhoitosuunnitelmien toteuttamiseksi valtioneuvosto hyväksyi alkuvuodesta 2011 vesienhoidon toteutusohjelman (Suomen ympäristö 8/2011), jonka perusteella valmisteltiin vesienhoidon seurantajärjestelmä (Ympäristöhallinnon ohjeita 1/2012), jota täsmennettiin alueellisilla toteutussuunnitelmilla. Viime vuoden lopussa saimme ensimmäisen arvion siitä, miten vesienhoitosuunnitelmien toteutuksessa on edistytty vuosina 2010–2012. Arvio osoittaa, että toimenpiteitä on saatu hyvin käyntiin monilla toimialoilla, mutta paljon tehtävää on vielä edessä.

Metsätalouden vesiensuojelutoimenpiteet olivat edistyneet varsin hyvin verrattaessa muihin toimialoihin. Eroosiohaintojen torjunnan edistämiseksi on kolmena vuotena toteutettu jo noin 2000 rakennetta, lähes 40 % vesienhoitokaudella 2010-2015 tavoitellusta määrästä (5400 vesiensuojelurakennetta). Tehostettua vesiensuojelusuunnittelua on toteutunut 77 000 hehtaarilla vuodessa, joka on vesienhoitosuunnitelmissa esitetty tavoitetaso. Koulutukseen ja neuvontaan on osallistunut noin 10 000 henkilöä vuodessa, 80 % vesienhoitosuunnitelmien tavoitetasosta. Samanaikaisesti kunnostusojituksia on toteutunut 100 000 ha arvioitua vähemmän, mikä myös on vesiensuojelun kannalta myönteistä.

Vesienhoidon toista kautta, vuosia 2016- 2021 koskevien vesienhoitosuunnitelmien valmistelu on jo aloitettu. Kaikkia kansalaisia koskeva kuuleminen vesienhoidon keskeisistä kysymyksistä on saatu päätökseen ja vesienhoidon toimenpiteiden suunnitteluoppaat on tarkistettu. Vesienhoidon suunnittelu tarkentuu monilta osin toisella suunnittelukaudella. Tärkeä lähtökohta työlle on suunnitelmien toimeenpanon edistäminen. Jos toimenpiteitä ei ole toteutettu, on arvioitava, mistä tämä johtuu ja miten toimeenpanoa voidaan edistää. Tarvittaessa tulee arvioida, mitä uusia toimia tarvitaan ympäristötavoitteiden saavuttamiseksi.

Metsätalouden vesiensuojelutoimenpiteet ovat toisella suunnittelukaudella pääosin samat kuin ensimmäiselläkin suunnittelukaudella. Uutena toimenpiteenä esitetään ainoastaan ojitettujen soiden ennallistumaan jättämistä. Metsätalouden eroosiohaintojen torjunta oli ensimmäisellä suunnittelukaudella sekä nykykäytännön mukaisena toimenpiteenä että lisätoimenpiteenä. Toisella suunnittelukaudella tästä jaottelusta luovutaan ja toimenpide esitetään vain yhtenä toimenpiteenä. Toimenpiteen ”hakkuiden suojavyöhyke” nimi muutetaan ”uudistushakkuiden suoja-kaista” nimiseksi.

Valuma-alueen tasolla tapahtuvaa suunnittelua tarvitaan erityisesti maankäytöstä aiheutuvan kuormituksen vesistöhaittojen vähentämisessä. Valuma-alue onkin keskeinen suunnitteluyksikkö vesienhoidon suunnittelussa ja toteutuksessa. Metsätalouden piirissä tämä on selvästi jo pitempään ymmärretty. Kokemusta kokonaisvaltaisesta valuma-alueen vesienhoidosta on hankittu monissa luonnonhoitohankkeissa. Parhaillekin TASSO-hankkeessa ollaan laatimassa opasta metsätalouden vesienhoidon valuma-alue-suunnittelulle Metsähallituksen, Suomen metsäkeskuksen, Metlan ja SYKE:n välisenä yhteistyönä. Myös metsätalouden vesienhoidon toimenpiteiden suunnittelun ohjeistuksessa vuosille 2016-2021 on vesiensuojelua katsottu voitavan tehostaa kokonaisvaltaisella valuma-alue-suunnittelulla. Menettelytapa on sisällytetty toimenpiteeseen tehostettu vesiensuojelusuunnittelu.